

IJTIMOIIY ISHCHILAR MAKTABLARINING RIVOJLANISHIDA AYOLLAR HARAKATI: TARIXIY TAHLIL

Namangan davlat pedagogika instituti
*IJT-AU-25 guruh talabasi **Tursunaliyeva Lobar***
*Ilmiy rahbar: **Habibjonova Nodir***

Annotatsiya

Ushbu maqolada ijtimoiy ishchilar maktablarining rivojlanishida ayollar harakatining tarixiy ahamiyati tahlil qilinadi. XIX va XX asrlarda ayollar tomonidan tashkil etilgan settlement markazlari, xayriya jamiyatlari va dastlabki kurslar ijtimoiy ishning professional shakllanishiga turtki bo'lgan. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, tarixiy tajribalarni zamonaviy pedagogik yondoshuvlar bilan uyg'unlashtirish ijtimoiy ishchilar tayyorlash sifatini oshirish va jamiyatdagi ijtimoiy ehtiyojlarga samarali javob berishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy ish, ijtimoiy ishchilar maktablari, ayollar harakati, settlement markazlari, xayriya jamiyatlari, tarixiy rivojlanish, pedagogik innovatsiyalar, professional tayyorgarlik, kadrlar malakasi, jamiyat ehtiyojlari.

Аннотация

В статье анализируется историческая роль женского движения в развитии школ подготовки социальных работников. В XIX–XX веках женские инициативы, включая создание поселковых центров, благотворительных обществ и первых курсов, сыграли ключевую роль в профессионализации социальной работы. Исследование показывает, что сочетание исторического опыта и современных педагогических подходов способствует повышению качества подготовки социальных работников и эффективному удовлетворению социальных потребностей общества.

Ключевые слова: социальная работа, школы подготовки социальных работников, женское движение, поселковые центры, благотворительные общества, историческое развитие, педагогические инновации, профессиональная подготовка, квалификация кадров, потребности обществ

Abstract

This article examines the historical role of the women's movement in the development of social work schools. In the 19th and 20th centuries, women's initiatives, including settlement houses, charitable organizations, and early training courses, played a key role in the professionalization of social work. The study shows that combining historical experience with modern pedagogical approaches enhances the quality of social worker training and effectively addresses societal needs.

Keywords: social work, social work schools, women's movement, settlement

houses, charitable organizations, historical development, pedagogical innovations, professional preparation, workforce qualification, societal needs.

Kirish

Ijtimoiy ish sohasi tarixida ayollar harakati muhim rol o'ynagan. Shaxsiy kuzatuvim shuki, XIX asr oxiri va XX asr boshlarida ayollar tomonidan tashkil etilgan settlement markazlari, xayriya jamiyatlari va ijtimoiy yordam tashabbuslari ijtimoiy ishning professional shakllanishiga katta turtki bo'lgan [1], [2]. Ushbu jarayon nafaqat amaliy yordamni ta'minlagan, balki ijtimoiy ish etikasini, nazariy bilimlarni va kadrlarni tayyorlash tizimini rivojlantirishga xizmat qilgan. Bugungi kunda ayollar harakati nafaqat tarixiy tajriba sifatida, balki zamonaviy ijtimoiy ishchilar tayyorlash tizimiga integratsiyalashgan pedagogik metodlar orqali aks etadi [3], [4]. Shu sababli, tadqiqotning asosiy maqsadi — ayollar harakatining ijtimoiy ishchilar maktablari rivojiga ta'sirini tarixiy tahlil qilish va zamonaviy pedagogik jarayon bilan bog'liqdir. Ijtimoiy ish sohasi tarixida ayollar harakati markaziy rol o'ynagan. Shaxsiy kuzatuvim shuki, XIX asr oxiri va XX asr boshlarida ayollar tashabbusi bilan tashkil etilgan settlement markazlari, xayriya jamiyatlari va dastlabki kurslar ijtimoiy ishning professional shakllanishiga asos bo'lgan [1], [2]. Ushbu markazlar faqat amaliy yordam ko'rsatish bilan cheklanmay, jamiyatdagi ijtimoiy muammolarni tizimli o'rganish va ularni hal qilishga xizmat qilgan. Bugungi kunda ayollar harakati nafaqat tarixiy tajriba sifatida qadrli, balki zamonaviy pedagogik innovatsiyalar va gender yondoshuvlari orqali ijtimoiy ishchilar tayyorlash tizimiga integratsiyalashgan. Shu sababli, ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi — ayollar harakatining ijtimoiy ishchilar maktablarining rivojiga ta'sirini tarixiy tahlil qilish va uning bugungi zamonaviy pedagogik jarayon bilan bog'liqligini o'rganishdir. Tushunishim bo'yicha ayollar tashabbuslari orqali yaratilgan tizimlar bugungi kunda ijtimoiy ishchilarning amaliy malakalarini rivojlantirish, multidisipliner ko'nikmalarini shakllantirish va jamiyatdagi ehtiyojlarga samarali javob berish imkoniyatini yaratadi. Shu nuqtai nazardan, ayollar harakati tarixiy va pedagogik jihatdan ijtimoiy ishchilar tayyorlash tizimining muhim komponenti sifatida qaraladi.

2. Metodologiya

Tadqiqot metodologiyasi quyidagilardan iborat:

1. Tarixiy-tahliliy metod — XIX va XX asrda ayollar tomonidan tashkil etilgan ijtimoiy yordam markazlari, settlement-harakatlari va dastlabki ijtimoiy ish maktablari o'rganildi [1], [2], [5]. Bu metod orqali ayollar harakatining professional ijtimoiy ish rivojiga ta'siri aniqlangan. Ushbu tadqiqot ijtimoiy ishchilar maktablarining rivojlanishida ayollar harakatining tarixiy ahamiyatini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqotda faktlarga asoslangan kompleks metodologik yondashuv qo'llanildi. Shaxsiy kuzatuvim shuki, tarixiy manbalarni chuqur tahlil qilish nafaqat ayollar

tashabbuslarining hajmini, balki ularning professional ijtimoiy ishning shakllanishiga ta'sirini ham aniq ko'rsatadi.

2. Qiyosiy (komparativ) metod — AQSh va Yevropada ayollar tashabbusi bilan tashkil etilgan maktablar va settlement markazlari tajribasi solishtirildi [2], [6]. Faktlarga asoslangan tahlil shuni ko'rsatadiki, turli mamlakatlarda ijtimoiy ish maktablari shakllanishida ayollar harakatining asosiy roli bir xil: amaliy yordam, professional tayyorgarlik va pedagogik tajribalarni rivojlantirish.

3. Kontent-tahlil — tarixiy manbalar, ilmiy maqolalar va arxiv materiallari tahlil qilindi [3], [7]. Tadqiqot natijalariga ko'ra, ayollar tashabbuslari faqat gumanitar yordam bilan cheklanmay, ular universitet kurslari va amaliy treninglarning shakllanishiga ham bevosita ta'sir qilgan.

4. Tahliliy yondashuv — ayollar harakatining bugungi zamonaviy pedagogik metodlar, gender yondashuvlari va interaktiv treninglar bilan uyg'unligi tahlil qilindi [4], [8]. Shaxsiy fikrim shuki, tarixiy faktlar bilan bog'langan tahlil zamonaviy pedagogik innovatsiyalarni samarali qo'llashga asos bo'ladi va ijtimoiy ishchilarning malakasini oshirish imkoniyatini yaratadi. Umuman olganda, faktlarga asoslangan kompleks metodologik yondashuv tadqiqotga ijtimoiy ishchilar maktablarining rivojlanishida ayollar harakatining tarixiy ahamiyati va uning bugungi pedagogik jarayon bilan bog'liqligini ilmiy jihatdan tahlil qilish imkonini berdi.

3. Natijalar

1. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, XIX asr oxirida tashkil etilgan settlement markazlari va xayriya jamiyatlarining asosiy tashabbuskorlari ayollar bo'lgan [1], [2]. Bu markazlar urbanizatsiya va sanoatlashtirish natijasida yuzaga kelgan ijtimoiy muammolarni hal qilishga xizmat qilgan.

2. XX asrda universitetlar va ijtimoiy ish maktablari tashkil etilgach, ayollar harakati professional ijtimoiy ishning shakllanishiga ta'sir ko'rsatgan [5], [6]. Ayollar tashkil etgan dastlabki kurslar, treninglar va amaliyotlar kadrlar tayyorlash sifatini oshirishga xizmat qilgan.

3. Shaxsiy fikrim shuki, ayollar harakatining ijtimoiy ish maktablariga ta'siri bugungi kunda ham sezilarli bo'lib, zamonaviy pedagogik metodlar, gender yondashuvlari va interaktiv treninglar orqali aks etadi [3], [7]. XX asr davomida universitet tizimi rivojlanib, ayollar tashabbusi bilan yaratilgan dastlabki kurslar ijtimoiy ishning professional standartlarini belgilashga yordam bergan [5], [6]. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ayollar harakati orqali tashkil etilgan dastlabki ta'lim modellari bugungi kunda innovatsion pedagogik yondashuvlar bilan uyg'unlashgan holda ijtimoiy ishchilar tayyorlash sifatini sezilarli darajada oshirmoqda [3], [7]. Shaxsiy fikrim shuki, ayollar tashabbuslari orqali yaratilgan tizimlar nafaqat kasbiy bilim va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga, balki ijtimoiy ishchilarning multidisipliner yondashuv va jamiyatdagi ijtimoiy ehtiyojlarga tezkor

javob berish qobiliyatini oshirishga xizmat qiladi [4], [8]. Umuman olganda, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy ishchilar maktablarining tarixiy rivojlanishida ayollar harakatining roli sezilarli bo'lib, ularning tashabbuslari zamonaviy pedagogik innovatsiyalar bilan uyg'unlashganda professional tayyorgarlik jarayonini yanada samarali qiladi.

4. Muhokama

Natijalarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ayollar harakati ijtimoiy ishchilar maktablarining rivojlanishida markaziy rol o'ynagan. Shaxsiy kuzatuvim shuki, XIX–XX asrda ayollar tashabbuslari orqali tashkil etilgan markazlar va settlement-harakatlari faqat amaliy yordam ko'rsatish bilan cheklanmay, professional standartlarni shakllantirishga, kadrlar malakasini rivojlantirishga va ijtimoiy ish nazariyasini boyitishga xizmat qilgan. Bugungi kunda innovatsion pedagogik metodlar bilan uyg'unlashtirilgan holda ayollar harakati tajribalari kadrlar tayyorlash sifatini oshirish, multidisipliner ko'nikmalarni rivojlantirish va jamiyatdagi ijtimoiy ehtiyojlarga samarali javob berish imkonini beradi [4], [6], [7]. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy ishchilar maktablarining rivojlanishida ayollar harakati markaziy rol o'ynagan. XIX va XX asr boshlarida ayollar tashabbusi bilan tashkil etilgan settlement markazlari va xayriya jamiyatlari faqat amaliy yordam bilan cheklanmagan, balki ijtimoiy ishning nazariy asoslarini shakllantirish, kasbiy standartlarni belgilash va kadrlarni tayyorlash jarayonini tizimlashtirishga xizmat qilgan [1], [2], [5]. Shaxsiy kuzatuvim shuki, bu tashabbuslar ijtimoiy ishning professional sifatini mustahkamlashda muhim omil bo'lgan. Bugungi kunda ayollar harakati tajribalari zamonaviy pedagogik innovatsiyalar bilan uyg'unlashgan holda ijtimoiy ishchilar tayyorlash sifatini sezilarli darajada oshirmoqda. Interaktiv treninglar, simulyatsiya, virtual laboratoriyalar va gender yondashuvlar nafaqat bilim darajasini, balki amaliy malaka va multidisipliner ko'nikmalarni rivojlantirish imkonini beradi [3], [4], [7]. Shaxsiy fikrim shuki, tarixiy tajribalarni zamonaviy pedagogik metodlar bilan uyg'unlashtirish nafaqat professional tayyorgarlikni kuchaytiradi, balki jamiyatdagi ijtimoiy ehtiyojlarga samarali javob berish imkoniyatini kengaytiradi. Shuningdek, tadqiqot shuni ko'rsatadiki, global tajribalarni integratsiyalash va ayollar tashabbuslarini tarixiy kontekstdan o'rganish bugungi kunda ijtimoiy sohada ham mavjud.

5. Xulosa

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy ishchilar maktablarining rivojlanishida ayollar harakati tarixiy va pedagogik jihatdan muhim rol o'ynagan. Settlement markazlari, xayriya jamiyatlari va dastlabki kurslar professional ijtimoiy ishning shakllanishini ta'minlagan. Shaxsiy fikrim shuki, tarixiy tajribalarni zamonaviy pedagogik innovatsiyalar bilan uyg'unlashtirish bugungi kunda ijtimoiy ishchilar tayyorlash sifatini oshirish va jamiyatdagi ijtimoiy ehtiyojlarga samarali javob berish

imkoniyatini yaratadi.

6.Foydalanilgan adabiyotlar

1. Addams, J. Twenty Years at Hull House. Chicago: Macmillan, 1910.
2. Richmond, M. E. Social Diagnosis. New York: Russell Sage Foundation, 1917.
3. Healy, L. M. International Social Work. Oxford: Oxford University Press, 2008.
4. Dominelli, L. Social Work in a Globalizing World. Cambridge: Polity Press, 2010.
5. Finkelman, J. The Origins of Social Work Education. New York: Routledge, 2007.
6. Popple, P., & Leighninger, L. Social Work, Social Welfare, and American Society. Boston: Allyn & Bacon, 2011.
7. Specht, H., & Courtney, M. Unfaithful Angels. New York: Free Press, 1994.